

Valoarea europeană a unui proiect cultural „Măști și Mascarade”

Mihaela Mureșan
Muzeul Etnografic al Transilvaniei
Cluj Napoca

1. Originile proiectului

Tema proiectului cultural „Măști și Mascarade”, derulat în perioada oct. 2005- oct. 2006, a fost aleasă de către liderul de proiect, Asociația Națională Culturi și Tradiții din Gannat, Franța, care, de patru decenii, este una dintre cele mai serioase asociații culturale din Europa, cu preocupări recunoscute în domeniul folclorului muzical și coregrafic din lumea întreagă (motiv pentru care organizează anual unul dintre cele mai renumite festivaluri folclorice din Franța).

Această temă a stârnit interesul și curiozitatea etnologilor francezi deoarece măștile populare de pretutindeni pot fi considerate „izvoare istorice nescrise” iar studiarea lor, sincronică și diacronică, relevă aspecte ale etnogenezei unui popor marcând atât elemente specifice unui spațiu etnocultural cât și încadrarea acestuia într-un spațiu cultural mai vast (în cazul nostru central și sud-est european de la care am luat și căruia i-am dat multiple valori culturale). În majoritatea țărilor europene, continuitatea existenței și a utilizării măștilor populare sau a celor de carnaval relevă, pe de o parte, originea lor comună dar și evoluția lor diferită, având în vedere marea lor diversitate, atât în ceea ce privește forma cât și funcționalitatea sau valoarea lor simbolică.

Faptul că semnificația culturală, socială, magică sau religioasă a măștilor tradiționale este din ce în ce mai puțin cunoscută, i-a determinat pe specialiștii acestui domeniu din mai multe țări europene să încerce revalorizarea lor prin inițierea unui proiect cultural care s-a dorit doar un început în exploatarea acestui segment al culturii tradiționale.

„Asociația Națională Culturi și Tradiții” din Gannat, Franța, a încheiat, în 2005, împreună cu Comisia Europeană din Bruxelles (Direcția Generală Educație și Cultură), o *Convenție pentru subvenționarea acțiunii* nr. 2005 – 0711/001 – 001 , CLT-CA12. Alături de alți parteneri de proiect („Centro Internazionale Ethnostudi” din Assemini, Italia, „Municipalitatea” din Naoussa, Grecia, „Society of Folk Art” din Stara Zagora și „Municipalitatea” din Veliko Tarnovo, Bulgaria), „Muzeul Etnografic al Transilvaniei” din Cluj-Napoca, România, a fost invitat să colaboreze la realizarea acestui proiect, în

calitate de co-organizator, datorită excelentelor relații de colaborare care există, pe multiple planuri, între Consiliul Județean Cluj și Consiliul General din Moulin, departamentul Allier, provincia Auvergne – Franța.

2. Obiectivele proiectului

Obiectivul acestei cooperări a fost, pentru început, acela de a pune bazele unei rețele de actanți culturali a cărei menire este salvarea și promovarea tradițiilor cu măști din Europa. Prin diferitele tipuri de activități, s-a dorit realizarea unei adevărate deschideri internaționale, în special a țărilor din bazinul mediteranean și din Balcani.

Rețeaua de actanți culturali astfel constituită are menirea de a fi recunoscută ca un pol de referință, pe plan european, în promovarea, difuzarea și salvarea patrimoniului referitor la măști oferindu-le acestora posibilitatea să-și prezinte cultura tradițională publicului larg sau altor parteneri din țară și străinătate. Fiecare partener implicat a lucrat în parteneriat cu alte grupuri locale (școlare, folclorice, asociative etc.) pentru realizarea diferitelor evenimente culturale și artistice. Prin toate aceste tipuri de activități, s-a urmărit, de asemenea, atât întărirea ideii de cetățenie europeană cât și aceea de unitate în diversitatea culturală.

3. Dintre activitățile care au fost desfășurate, conform unui calendar prestabilit, menționăm:

a. *Sensibilizarea marelui public* s-a realizat prin:

- constituirea unor ateliere teoretice și practice pentru confecționarea măștilor, în care au fost implicați elevi și studenți, cu rolul de a-i ajuta pe aceștia în cunoașterea tradițiilor locale legate de confecționarea și utilizarea măștilor;

- punerea în scenă a celor mai reprezentative obiceiuri cu măști;

- ateliere literare de creație a unor povestiri sau de identificare a unor povești, povestiri, basme etc. cu personaje mascate îndeosebi la nivel școlar primar sau gimnazial;

- participarea la diferite activități de prezentare și de popularizare a măștilor (defilări în cadrul unor carnavaluri, sărbători populare, în școli etc.);

- realizarea unor expoziții cu măști, locale sau itinerante, în țară sau în străinătate. În cadrul expozițiilor s-au executat demonstrații practice de confecționare a măștilor;

- prezentarea, în școli, a unor materiale foto sau video referitoare la tipuri de măști și obiceiuri cu măști de către intervenienți din țară și străinătate.

b. *Latura științifică* a proiectului a fost asigurată prin organizarea în Grecia, Italia și Franța, a unor reuniuni științifice

(seminarii, colocvii, conferințe) pe această temă, dar și de documentarea științifică (cercetare pe teren sau bibliografică), necesară organizării diferitelor tipuri de activități. În acest scop, s-a constituit un comitet științific, care a reunit experți din toate țările partenere, cu rolul de a-i îndruma pe participanții la proiect cu privire la desfășurarea activităților, în special a celor științifice. Activitatea științifică a urmărit mai multe obiective: clasificarea măștilor, identificarea riturilor și a obiceiurilor cu măști, identificarea meșterilor artizani și a celor mai renumite centre în fabricarea măștilor etc. Seminarele științifice au reunit experți în antropologie culturală, etnologi și etnografi care au dezbătut probleme legate de originea, simbolistica și funcționalitatea riturilor și a obiceiurilor cu măști.

c. Publicații, producție, difuzare

Toate rezultatele activităților cultural-artistice și educative dar, mai ales, a celor științifice (colocvii), au fost publicate în pliante și broșuri. S-au realizat fotografii și filme documentare de către toți partenerii, CD-uri și DVD-uri, care sunt teaurizate, atât de către parteneri cât, mai ales, de către ANCT care și-a îmbogățit „Centrul de Documentare multimedia” cu informații obținute, ca rezultat al cercetărilor științifice pe această temă sau al activităților cultural-educative și pedagogice desfășurate în țările Europei care au avut și care mai au încă o „cultură a măștilor”.

Cu această ocazie s-a constituit și o pagină web site referitoare la activitățile proiectului.

4. Cooperarea între co-organizatori

Munca întreprinsă de către fiecare partener european a permis stabilirea unei solide baze de cooperare internațională, care a pus în evidență caracteristici culturale proprii dar și comune. Fiecare partener a încercat să-și pună în valoare bogăția fondurilor etnografice și documentare pe care le deține. S-a considerat că rolul și menirea acestui proiect cultural este acela de a da ocazia fiecărui partener să cunoască tradiții și obiceiuri legate de măști ale partenerilor. Atuurile și experiența fiecărui partener au fost puse în valoare astfel încât să constituie un stimulent reciproc și în viitor, pentru organizarea și desfășurarea unor activități comune. Schimburile internaționale organizate în cadrul proiectului au dat activităților o dimensiune cu adevărat europeană stimulând, totodată, și conștiința identității naționale.

5. Metodologia de lucru a fost stabilită, în linii mari de către liderul de proiect, ANCT, dar fiecare partener a avut libertatea să desfășoare activități specifice. Periodic, s-au organizat reuniuni de lucru, pentru discutarea problemelor ivite și pentru găsirea unor soluții optime pentru rezolvarea lor, așa-numitele evaluări periodice iar, la sfârșit, s-

a făcut o evaluare finală a modului în care s-a lucrat și s-au atins obiectivelor propuse. Fiecare partener co-organizator a urmărit:

- indicatorii modului de realizare a activităților (activități propuse/realizate; bugetul prevăzut/realizat; partenerii anunțați/reali; planul de comunicare prevăzut/realizat; rezultatele activităților științifice și a reuniunilor anunțate/realizate etc.);
- indicatorii rezultatelor (numărul de spectatori, vizitatori, participanți la diferite manifestări anunțați/realizați; numărul de participanți la conferințe, seminarii, colocvii anunțați/realizați; numărul de vizitatori ai expozițiilor anunțați/realizați; numărul artiștilor care au participat la festivaluri, stagii, întâlniri, anunțați/realizați; numărul exemplarelor de obiecte promoționale distribuite anunțate/realizate; numărul vizitatorilor pe site-ul Internet anunțați/realizați) etc.
- indicatori de impact (numărul articolelor în presă, a emisiunilor, reportajelor, apărute în legătură cu proiectul; contribuția efectivă la realizarea proiectului; numărul de lucrări științifice rezultate în urma proiectului; redinamizarea tradițiilor legate de măști prin crearea de asociații și relansarea unor carnavaluri etc.; contribuția la realizarea unui eveniment comun; armonizarea calendarului manifestărilor europene; lărgirea rețelei de actanți culturali etc.).

6. Beneficiarii proiectului au fost:

- elevii sau studenții implicați în activitățile comune (ateliere, stagii, demonstrații, schimburi);
- experții/specialiștii, prin desfășurarea activităților proprii, dar și a celor comune (comitet de experți; cercetare științifică; publicații de specialitate, conferințe, colocvii, seminarii; constituirea unei baze de date specializată; site Internet);
- artiștii/meșterii artizani prin realizarea unor activități comune (întâlniri internaționale, schimburi europene, șederi artistice; turnee în străinătate; îndrumarea stagiilor etc.);
- marele public, prin participarea la activități comune (parade, carnavaluri, spectacole, defilări, expoziții, site Internet, pliante, broșuri, documentare video etc.).

7. Finanțarea proiectului a fost asigurată de către Comisia Europeană dar și de fiecare co-organizator în parte, în procente diferite, în funcție de posibilitățile proprii de co-finanțare. În ceea ce privește finanțarea noastră, aceasta a fost asigurată de către Comisia Europeană, Consiliul Județean Cluj și Muzeul Etnografic al Transilvaniei.

Scurt raport asupra desfășurării proiectului „Măști și Mascarade” la Cluj-Napoca

Realizarea propriu-zisă a proiectului a fost posibilă doar datorită muncii în echipă. Toate aceste ateliere au fost coordonate și

îndrumate de muzeografi de Muzeul Etnografic al Transilvaniei: Teodora Roșca (responsabilă cu organizarea și desfășurarea atelierelor, cu achiziționarea materialelor și organizarea unei frumoase expoziții cu măștile confecționate de către elevi), Flavia Oșianu, cadrele didactice de la școlile respective, profesori și învățători, care au lucrat efectiv cu acești copii, meșterii populari profesioniști sau amatori (Mariana Pâslaru, Mihaela Sălășan și Gheorghe Țugui), George Ciupag, muzeograful care a asigurat fotografiere, filmarea și stocarea imaginilor pe suport digital, realizarea afișelor, inscripționarea CD-urilor și a DVD-urilor etc. și Mihaela Mureșan, coordonatorul de proiect, cea care a organizat desfășurarea activităților și gestionarea bugetului sub îndrumarea d-nei contabil șef Maria Andreiu.

Pentru desfășurarea programului Muzeul Etnografic al Transilvaniei a încheiat *Protocoale de colaborare* cu următoarele școli din Cluj-Napoca: Liceul „Mihai Eminescu”, Liceul „Avram Iancu”, Liceul de Arte Plastice „Romul Ladea”, Școala „David Prodan”, Școala „Christiana” (din cadrul Centrului Social Misionar „Sf. Vasile cel Mare”), iar din Turda – Grupul Școlar de Resurse Naturale și Servicii.

Activitățile prevăzute pentru Muzeul Etnografic al Transilvaniei și colaboratorii săi au fost următoarele: constituirea unor ateliere de creație pentru confecționarea de măști populare, realizarea unor desene și picturi pe această temă, identificarea unor legende cu eroi și personaje purtând măști și punerea în scenă a unor obiceiuri populare cu personaje mascate.

Obiectivele acestor activități au fost: sensibilizarea tinerei generații față de valorile culturii populare, promovarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural local și național.

Perioada în care s-au desfășurat activitățile concrete ale proiectului a fost februarie-mai 2006 iar în luna iunie Muzeul Etnografic a organizat, la sediul Muzeului, o frumoasă expoziție cu măștile populare confecționate de elevi în cadrul atelierelor precum și un spectacol folcloric cu câteva obiceiuri populare în care apar personaje mascate.

I. **Atelierele de creație** pentru confecționarea măștilor au avut următoarea componență:

1. La **Liceul „Mihai Eminescu”** s-a lucrat cu două grupe: 1 grupă din clasa a IV-a B, îndrumător inv. Liana Prunean și 1 grupă din clasa a VII-a B, îndrumător și dirigintă prof. Mirela Hebean. După o prezentare a proiectului și a măștilor (cu mape de prezentare realizate pe tipuri de măști), în primele ore s-au realizat desene după aceste modele precum și desene libere pornind de la aceste modele care au păstrat caracteristicile măștilor populare

autentice). S-a observat faptul că cei mici au fost mai disponibili, pentru ei această activitate având mai mult un caracter ludic. Măștile realizate au surprins o multitudine de expresii și s-au diferențiat atât în funcție de materialul folosit, tehnica abordată cât și în funcție de personalitatea fiecărui „meșter”. Picturile realizate de copii precum și câteva măști populare au fost expuse în cadrul serbării „Zilele Liceului Mihai Eminescu”, unde au fost deosebit de apreciate. Câțiva elevi au participat la „Festivalul Folcloric Interjudețean al Elevilor - Gala Artelor și Tradițiilor Populare”, organizat în luna mai de Colegiul Național „George Coșbuc”, unde elevul Paul Bucur, din clasa a IV-a B, a obținut „Mențiunea III”. La Sesiunea Interjudețeană de Comunicări, „Auxiliare Curriculare și Portofolii ale elevilor”, din 19-20 mai 2006, d-na învă. Liana Prunean a participat cu lucrarea „Măști populare” ceea ce dovedește interesul și preocuparea pe care dânsa le manifestă pentru această temă a culturii populare.

2. **La Liceul „Avram Iancu”** s-a lucrat cu 2 grupe din clasa a IV-a C (a câte 14 elevi fiecare), îndrumător învă. Aurica Pulbere. S-a procedat de aceeași manieră. La început s-au făcut încercări de confecționare a măștilor de mici dimensiuni, s-au executat detalii, copii învățând să coase, să lipească, să assembleze piesele, să creeze o mască pornind de la elementele sale componente. S-a lucrat atât individual cât și în echipă, de multe ori au colaborat colegii de bancă dar s-a tras cu ochiul și la alți vecini că doar „meseria se fură”! În total s-au realizat 12 măști întregi și 22 desene. Rezultatele acestei activități au fost puse în evidență și prin expunerea măștilor și a desenelor realizate la expoziția organizată în cadrul serbării „Zilele Școlii Avram Iancu” unde au fost foarte apreciate, iar costumul ursului a făcut deliciul obiceiului popular „Jocul Ursului” pus în scenă de copii acestei clase.

3. **La Liceul de Arte „Romul Ladea”** s-a lucrat cu mai multe grupe de diferite vârste (clase gimnaziale și de liceu), cu profesori îndrumători pe specialități. Sub îndrumarea d-nei prof. Catrinu Margareta, elevii din clasa a IX-a au confecționat 6 măști din materiale textile, blană, coarne etc. O altă grupă de 20 elevi din clasa a X-a a pictat 20 de planșe pe carton reprezentând măști tradiționale sub îndrumarea d-lui prof. Cristian Porumb. Un grup de 5 elevi de liceu au executat, sub îndrumarea d-lui prof. Mircea Socaciu măști din material textil întins pe schelet din sârmă. Și, în fine, un grup de elevi din clasele a IX-a și a X-a au executat măști turnate din ghips pe care apoi le-au vopsit și le-au completat cu materiale textile, sub îndrumarea d-lui prof. Olaru Gheorghe. Individualizarea fiecărei măști s-a datorat atât documentației pe care au avut-o la dispoziție cât și personalității viitorilor artiști

plastici care au dorit să-și personalizeze lucrările, în special elevii din clasele mari considerând că o simplă reproducere ar reprezenta o „pierdere de vreme”, o activitate „meșteșugărească” și nu una „creativă”.

4. **La Grupul Școlar de Resurse Naturale și Servicii**, Turda, îndrumător și totodată creator popular, prof. Mariana Pâslaru, s-a lucrat cu 1 grupă de copii din diferite clase, selecționați în funcție de aptitudini și experiență. Această grupă își desfășoară activitatea, în mod constant, în cadrul unui cerc de artă populară. Datorită faptului că acești copii au fost mai familiarizați cu tehnicile populare precum sculptura în lemn, au realizat accesorii de lemn sculptat necesare pentru „capră”. Măștile confecționate sunt puternic individualizate, originale și corect executate, factorul implicare voluntară fiind remarcabil.
5. **La Scoala Socială „Christiana”** (care funcționează în cadrul unui centru social misionar al Bisericii Ortodoxe Române), s-a lucrat cu 1 grupă de copii de diferite vârste, selecționați tot pe bază de voluntariat, sub îndrumarea: prof. Niculina Albu și prof. Ana Dârjan. Deoarece aici învață copii cu probleme familiale, care nu se pot încadra în sistemul școlar, s-a recurs la voluntariat. Fetele s-au dovedit mai receptive și mai dibace în arta confecționării măștilor populare dat fiind faptul că ele au și ore de croitorie și lucru manual. Am apreciat dorința acestora de a realiza lucruri frumoase și inedite dar și implicarea fizică și emoțională a profesoarelor îndrumătoare care le-au coordonat.

Un rol important în confecționarea măștilor populare i-a revenit d-lui Gheorghe Țugui, meșter popular din localitatea Vorona, jud. Botoșani, care a realizat la Cluj demonstrații de confecționare a măștilor populare, însoțite de explicații pitorești a semnificației măștilor și a obiceiurilor populare cu personaje mascate.

II. Obiceiurile populare

A doua activitate cultural-educativă desfășurată de elevi, sub îndrumarea domnilor profesori și învățători, a fost punerea în scenă a unui obicei popular cu personaje mascate. Au participat următoarele școli:

1. De la **Scoala „David Prodan”** grupul vocal „Ciuleandra”, îndrumător d-na prof. Maria Leșe, a prezentat un fragment din obiceiul „Paparuda”. Acest obicei popular se practica în a treia joi după Paște iar, mai nou, este practicat vara, la apariția secetelor. Paparuda este un personaj sacru care se naște și moare, apare și dispare lângă o apă, joacă însoțită de alaiul său și, după ce colindă holdele, trece pe la casele oamenilor, dansând pe o melodie simplă și ritmată, care o întâmpină cu mare respect și o

udă cu apă, lapte sau zer pentru că rolul său este acela de a dezlega ploile. Paparuda poartă un costum vegetal format din frunze de boz, brusture sau alte plante.

2. **Scoala „Simion Bărnuțiu”** a participat cu Ansamblul „Românașul” cu două obiceiuri populare „Jocul Caprei” și „Ursul”, îndrumător dl. înv. Iuliu Abrudan.

Originea „**Jocului Caprei**” se pierde în negura vremurilor. În timpuri străvechi capra (ca și Cerbul și Ursul) a fost animal de cult. În mitologia greacă și latină ea simbolizează fertilitatea. La români Capra a fost socotită ca fiind animalul care dă semne dacă vremea va fi bună sau rea. „Jocul Caprei” (omorârea, bocirea, înmormântarea și învierea ei) a fost un ceremonial grav. În cadrul obiceiurilor agrare, jocul a devenit un ritual menit să aducă rodnicie în anul care urmează, spor de animale în turmele păstorilor, roada holdelor – invocat de boabele care se aruncau de către gazdă peste cortegiul Caprei. În zilele noastre jocul a rămas un prilej de etalare a unor frumoase podoabe, covoare, ștergare etc. realizate în culori vii pentru înveselirea gospodariilor cu prilejul sărbătorii Anului Nou.

„**Jocul Ursului**” a fost și este socotit de către poporul nostru ca un joc aducător de noroc pentru casa și familia în ograda căruia se juca. Prin gălăgia provocată de tobe, bâte, fluieri, tropotul Ursului alungă duhurile rele și face loc unei atmosfere de împăcare și liniște sufletească pentru gazdele care asistă la reprezentație. „**Jocul Ursului**” constituie în prezent un mijloc amuzant și pitoresc prin care satul începe un nou an într-o atmosferă de veselie și bucurie unde gluma și râsul au menirea de a îndrepta lucrurile rele.

3. De la **Liceul „Mihai Eminescu”**, elevii din clasa a IV-a B, îndrumați de d-na înv. Liana Prunean, au prezentat jocul „Călușul Ardelenesc”. Jocul călușarilor este strâns legat de sărbătoarea „Rusaliilor” când aceștia dormeau și mâncau împreună pentru a nu fi loviți de lele. Călușerii poartă la picioare pinteni și zurgălăi, clopoței la brâu, bete încrucișate pe piept și imită, în timpul jocului, mersul la pas, tropăitul și galopul calului. Obiceiul jocului Călușului a fost cunoscut și în zona Așchileul Mare unde s-a jucat până în 1970. Aici călușarii erau o ceată de dansatori, adulți sau băieți, conduși de un stareț, îmbrăcați în costum se sărbătoare și încinși cu cingători în formă de cruce peste cămașă. În mână țineau bâte care reprezentau săbiile cu care se luptau ca niște războinici. Călușarii sunt recunoscuți ca o adevărată emblema coregrafică a românilor, acest dans fiind inclus de către UNESCO, în 2006, pe lista patrimoniului cultural al umanității.

4. De la **Liceul „Avram Iancu”** d-na înv. Aurica Pulbere a prezentat un grup de copii care au executat o altă variantă a „Jocului Ursului” din localitatea Sărăsău. După credința poporului român Ursul, ieșit din hibernare, anunță sosirea primăverii. Ursului i s-au acordat în trecut puteri miraculoase. „Jocul Ursului” a fost socotit ca aducător de noroc în casa și ograda căruia se juca. Jocul se desfășoară fie cu o singură mască-costum, un cioban și un „dubaș”, fie cu două măști de urs și alte personaje mascate (țigani, ciobani etc.) Prin mișcările executate, prin trânte și tumble amintește parcă de viața liberă dusă în mijlocul pădurii. „Dracii” și „moșii” au doar rolul de a face figurație și de a întreține o atmosferă antrenantă și zgomotoasă. „Jocul Ursului” nu are un scenariu impus, jucătorii având libertatea să facă tot ceea ce e mai indicat și mai de efect în interpretarea rolului.
5. **Liceul Teoretic „Lucian Blaga”** a adus în scenă două obiceiuri: „Capra” și „Șezătoarea”. Jocul Caprei se practică și în zona Huedin, asemeni al zone etnografice ale Transilvaniei, cu particularitățile specifice acestei regiuni. Spectacolul „Șezătoarea” are un personaj mascat, un Goțoi, care încearcă să încurce firele de tors ale fetelor și ghebele acestora provocând multă veselie participanților. În trecut la șezătoare participau și feciorii satului care aveau rolul de a anima atmosfera și de a le stimula pe fete să lucreze mai mult și mai bine. Șezătoarea oferea tinerilor prilejul de a se întâlni și de a se cunoaște mai bine în vederea formării unor cupluri în viitor dar era și un moment folcloric în care cei ce participau, nu numai că lucrau dar și schimbau diferite idei, cântau, recitau poezii sau chiar jucau.

Activitățile cultural-educative desfășurate pe parcursul celor patru luni s-au finalizat prin organizarea unei frumoase expoziții colective, vernisată în 14.06.2006, care a prezentat rezultatele copiilor (măști populare din diferite materiale: blană, textile, coarne, ceramică), desene, picturi, sculpturi etc., urmate de prezentarea unui spectacol folcloric cu obiceiuri populare puse în scenă de elevii școlilor implicate în proiect. Elevi de la Liceul Mihai Eminescu și-au exprimat, cu această ocazie, păreri personale și impresii referitoare la oportunitatea de a lucra în cadrul acestui proiect și au dat citire unor scurte povestiri imaginare, creații personale, cu personaje mascate, fapt care a dat un plus de valoare acestei întâlniri finale. Acest moment a avut rolul de a marca, în mod festiv, strădania și, mai ales, rezultatele obținute, un prilej de a mulțumi tuturor participanților pentru contribuția avută în cadrul programului precum și ocazia de a oferi diplome elevilor pentru cele mai bune rezultate obținute.

La spectacolul folcloric care a avut loc cu această ocazie, un grup folcloric al „Asociației Maramureșenilor” de la Cluj, format din

studenți inimoși, a prezentat un fragment din obiceiul „Vifleim” sub îndrumarea d-lui instructor Ionuț Tomoioagă și a d-nei Maria Leșe. Grupul studențesc nu au fost partener asociat în cadrul proiectului dar s-a oferit să participe la spectacol deoarece are în repertoriu obiceiuri cu măști din zona Maramureșului.

Cu acest prilej, doamna directoare, Simona Munteanu, a mulțumit tuturor celor care au fost implicați în acest proiect, direct sau indirect: organizatorul principal al proiectului, Asociația Națională Culturi și Tradiții din Gannat, domnului director Jean Roche, doamnei Emmanuelle Perrone, director adjunct și managerul proiectului, Consiliului Județean Cluj, directorilor de la școlile cu care s-a lucrat în parteneriat, cadrelor didactice (profesori și învățători), cei care au lucrat efectiv cu copiii, elevilor și studenților, principalii actanți ai activităților, meșterilor populari care au îndrumat atelierele de creație și, nu în ultimul rând muzeografilor, cei care au organizat, condus și îndrumat activitățile, exprimându-și convingerea că, și în viitor, se vor mai desfășura asemenea proiecte culturale care implică participanți din diverse domenii de activitate și categorii de vârstă diferite în activități comune, menite să contribuie la afirmarea identității noastre culturale și la valorizarea patrimoniului cultural național.

Informații referitoare la conținutul și derularea proiectului au fost publicate în diferite articole din presă, s-au dat interviuri iar la vernisarea expoziției a fost invitată presa.

Toate activitățile desfășurate au fost fotografiate și filmate iar imaginile care atestă derularea proiectului au stat la baza realizării, de către Muzeul Etnografic al Transilvaniei, a unui CD și a unui DVD care a fost înmănat fiecărui partener. Documentele care atestă derularea întregului proiect îmbogățesc baza de date a Muzeului Etnografic al Transilvaniei dar și pe cea existentă la Centrul de Documentare din Gannat, Franța, care a publicat materiale de publicitate (broșuri, pliante) cu rezultatele obținute de către toți partenerii de proiect și a editat CD-uri și DVD-uri referitoare la întreg programul și care a realizat un web site despre acest proiect.

Un alt moment important în cadrul proiectului a fost participarea reprezentanților Muzeului Etnografic al Transilvaniei (Mihaela Mureșan, Maria Andreiu și George Ciupag) la expozițiile colective „Măști și Mascarade”, organizate la Gannat în sala multifuncțională „La Bourée Ganatoise” și la “Médiathèque”, unde s-a prezentat o frumoasă colecție de măști populare confecționate în cadrul proiectului, precum și la seminarele și dezbaterile care au avut loc pe tema măștilor și a obiceiurilor cu măști din țările participante la proiect. Expozițiile au fost organizate în cadrul Festivalului „Les Cultures du monde”, în perioada 20-31 iulie 2006, a 33-a ediție, dedicat aceleași tematici a măștilor. La acest mare Festival a fost, de

asemenea, invitat Ansamblul folcloric studentesc „Românașul” din cadrul Universității Tehnice, Cluj-Napoca, condus de domnul director artistic, Victor Bercea, domnul Roman Viorel, coregraf, și domnul Marius Moldovan, șeful orchestrei, ansamblu care a prezentat obiceiuri tradiționale cu măști din Maramureș.

Considerăm că realizarea acestui proiect a fost deosebit de importantă pentru toți participanții și instituțiile organizatoare deoarece s-a făcut un pas mic, dar important, pentru integrarea noastră europeană prin ceea ce avem noi mai de preț –moștenirea noastră culturală–care poate și trebuie pusă în valoare.

La valeur européenne d'un projet culturel „Masques et Mascarades”

- Résumé -

L'Europe dispose d'un patrimoine riche et diversifié. Les fêtes cycliques en sont un exemple dont les origines remontent à d'antiques traditions païennes. Ces fêtes, véritables temps forts dans les cultures traditionnelles, célèbrent les rites de passage au cours desquels l'homme se transforme, se déguise et où le masque apparaît: reflets du moi, supports d'initiation, points de passage entre le connu et l'inconnu, le masque – support facial ou ensembles de rites qui l'animent – offre une polyvalence exceptionnelle par son symbolisme et le rituel dans lequel il s'exprime.

Dans la majorité des pays européens, les masques sont présents, leur fonction sociale indéniable leur conférant des racines communes. Ils sont aussi les témoins d'une diversité culturelle riche dans leur forme esthétique et leur symbolisme.

En 2005 et 2006, l'Association Nationale Culture Tradition de Gannat, France, a été à l'initiative du projet „Masques et Mascarades” en partenariat avec 4 autres membres de l'Union Européenne: l'Italie, la Grèce, la Bulgarie et la Roumanie (Le Musée Ethnographique de Transylvanie de Cluj-Napoca). A travers ce projet, on a lancé les bases d'un réseau dédié à la sauvegarde et à la promotion de la tradition des masques en Europe.

Dans le cadre de ce projet plusieurs types d'activité ont été proposés et mis en place dans les différents pays partenaires:

- sensibilisation du grand public (ateliers théoriques et pratiques, implication des jeunes dans la préservation de ce patrimoine immatériel, mis en scène des coutumes populaires, création d'un conte populaire, défilé de masques, expositions et conférences etc.);
- volet scientifique (séminaires scientifiques, rencontres culturelles, réalisation d'une base de donnée etc.);
- documentation / multimédia (recherches documentaires sur les masques, création de CD ROMS sur les réalisations des co-

organisateurs, création d'un site Internet, publications et des rencontres scientifiques etc.).

Les activités organisées dans le cadre de ce projet ont suscité un vif intérêt de la part du public, qui a, ainsi, pu découvrir ou redécouvrir un patrimoine culturel riche et, parfois, sous-estimé. Ce patrimoine particulier, que constitue la tradition des masques en Europe, est vivant et mérite d'être préservé.

Le Musée Ethnographique de Transylvanie a signé avec plusieurs écoles de la ville de Cluj-Napoca et de la ville Turda des *Protocoles de collaboration* pour le déroulement de ce projet. De notre ville ont participé 7 écoles (le Lycée "Avram Iancu", le Lycée "Mihai Eminescu", le Lycée des Beaux-Arts "Romul Ladea", le Lycée "Lucian Blaga", l'Ecole "Simion Bărnuțiu", l'Ecole "David Prodan", l'Ecole "Christiana" (appartenant au Centre Social Missionnaire "Sfântul Vasile cel Mare") et de Turda: "Grupul Școlar de Resurse Naturale și Servicii".

Les activités qui ont fait l'objet de notre programme ont été: l'organisation des ateliers de création pour la fabrication de masques populaires, la réalisation de dessins et de peintures en tempera, la mise en scène d'une coutume populaire avec des personnages portant des masques, l'identification des légendes avec des personnages masqués.

Les objectifs qui ont été poursuivis ont été la sensibilisation des enfants envers les valeurs de la culture populaire et la valorisation du patrimoine culturel local et national. Le Musée Ethnographique de Transylvanie a réussi à impliquer dans ce projet pas moins de 830 enfants de tous âges et, de plus, le personnel scientifique et le grand public.

Par ce type de projet, l'ANCT veut consolider un réseau de partenaires (surtout du bassin méditerranéen et de la zone des Balkans), qui ont une très forte tradition masquée; développer les recherches scientifiques sous la coordination d'un comité réunissant des experts de tous les pays; affirmer le rôle du réseau en tant que pôle ressource en matière de masques et mascarades; participer à la réappropriation des traditions masquées locales par le grand public en développant des actions pédagogiques et de vulgarisation scientifique des ces traditions riches et souvent méconnues ou mal comprises; stimuler la création artistique; encourager la coopération autour de ce patrimoine européen commun et, surtout, participer ainsi à renforcer les idées de citoyenneté européenne et de diversité culturelle.